

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 29 Volume: 7 Issue: 29

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

BİR KURGUVE ÜSTKURGU YAZARI OLARAK DAVID LODGE
DAVID LODGE AS AN AUTHOR OF FICTION AND METAFICTION

Aytaç ÖREN*

Öz

Bu makalenin amacı, sadece son dönem İngiliz edebiyatını değil aynı zamanda Batı edebiyatını da derinden etkilemiş David Lodge'un kurgu ve üstkurgu yaklaşımını incelemektir. Bir edebiyat profesörü, teorisyen, eleştirmen ve kurgu yazarı olarak Lodge, çoğu edebiyatçılardan farklı bir duruş sahibidir. Kurgu içinde kullandığı üstkurgu teknik ve metotları ile bu özelliklerini kolayca fark edilir. Lodge, hem romanlarında hem incelemelerinde kurgu uğraşısını kurgunun odak malzemesi yapar. Lodge, taşıdığı farklı kimliklerden ve kurgu üzerine titiz çalışmalarından ötürü kurgu ve üstkurgu üzerine dikkati çeken bir yazar olmuştur. O, edebiyat tecrübesini sürekli yenilemiş, farklı yönelim ve tekniklere açık bir yol izlemiştir. Dolayısıyla Lodge'un edebiyat çizgisini izlemek aynı zamanda günümüz edebiyat anlayışına da ışık tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: David Lodge, Kurgu, Üstkurgu, Roman, Edebiyat.

Abstract

The aim of this article is to study the fictional and metafictional approach of David Lodge who has deeply influenced not only the recent English literature but also the West literature. As a literature professor, theorist, critic and fiction writer, Lodge has a different stand from most other authors. These characteristics are easily recognized with the metafictional techniques and methods used in his fictions. Lodge makes the occupation of fiction be the focus material of fiction. Because he both carries different identities and works carefully on fiction, he has become a writer drawing attention to fiction and metafiction. He has constantly renewed his literary experience and followed a way open to various tendencies and techniques. Therefore, watching Lodge's literary line will also set light on the modern-day literary understanding.

Keywords: David Lodge, Fiction, Metafiction, Novel, Literature.

İnsanoğlunun binlerce yıllık tarihine gömülmemek ve bu koyu toprak altında kalmamak için bazı insanlar kendini yazıya taşımaya çalışırlar. Yazının zamana karşı taze duruşunun çekiciliğine kapılırlar. Yazıdaki bu insanlar ancak yazdıklarıyla tanınırlar. Onların özel hayatı, yaşadıkları sosyal ilişkiler, sahip oldukları bütün alt kimlikler yazıda kaybolacak veya farklı boyutlar kazanabilecektir. Çünkü yazının tazeliği ancak geçmeyi, aşınmayı, durabileni taşıdığı ölçüdedir. Son dönem edebiyatını derinden soluyan bir kurgu, dolayısıyla üstkurgu yazarı olan David Lodge da böylesi zahmetli bir yolu tercih etmiş, kendini yazıya taşımaya çalışarak o tazeliğin peşinden gitmiştir. Öyle görünüyor ki edebiyat kurgusunu öğreten olarak kurguya içerden ve dışardan bakabilen, kurguya çok yakın yerlerde duran Lodge, çeşitli türde kurgular yazarak şimdiden yazıda kendi adına belirgin bir yaşam alanı açmıştır.

* Okutman, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, aytac.oren@erdogan.edu.tr

Çağımız edebiyatı içinde dikkat çeken yazı eylemleri ile David Lodge, duran kendini, kayan ve gezen yazıya bırakmış ve böylelikle sadece dünyanın değişik yerlerine değil aynı zamanda insanların iç dünyalarına da yazı yoluyla gitmiştir. Burada ironik olan, yazı ile açıldığı bu dünyaya/dünyalara onun yazılarından ona gitmektir. 2014 başında basılacak yeni çalışması *Yazıda Yaşamlar/Lives in Writing* için seçtiği başlık belki de böylesi bir düşünüşün ürünüdür.

David Lodge, yirmi beş yaşında Birmingham Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne giriyor ve 1987 yılında emekliliği dolunca hemen ayrılıyor. Lodge, yazma uğraşısı dışında kalan yaşamları böylelikle elli iki yaşında daraltıyor ve emeklilik öncesi yazdığı 12 eserine emeklilik sonrasında bir 19 tane daha ekliyor. Lodge, roman yazarlığı, edebiyat öğretmeni, eleştirmen, teorisyen, oyun yazarlığı gibi edebiyatın çeşitli kimlikleri taşır. Bu kimlikler altında ömrünün yetmeyeceği kaygısıyla hayattan/gerçekten aldığı malzemeleri hala yazı dünyasına/kurguya taşımaya çalışmaktadır. Son on yılı, yaşına rağmen doludur: *Bilinç ve Roman/Consciousness and Novel* (2003), *Yazar Yazar/Author Author* (2004), *Henry James'in Yılı: Bir Romanın Hikayesi /The Year of Henry James: The Story of a Novel* (2006), *Sağır Cümle/Deaf Sentence* (2008), *Gizli Düşünceler/Secret Thoughts* (2011), *Çok Yönlü Bir Adam/A Man of Parts* (2011) ve basıma hazır çalışması *Yazıda Yaşamlar/Lives in Writing*. İlgi çekici başlıklarıyla çok sayıda eser veren Lodge'un yazıya bu dünyadan götüreceği hala çok şeyler var.

Şimdiye kadar yayımlanmış 17 romanı olan David Lodge'un, kurgusal olmayan çalışmaları onun üzerindedir. Bunların içinde kurgu dili, modern yazım biçimleri, yapısalılık, Bakhtin, modern eleştiri, roman ve bilinç gibi edebiyat araştırma ve incelemelerine yönelik çalışmaları vardır. Tiyatro oyunları ve televizyon uyarlamaları da bu arada yapmış. Yazar, akademisyen, eleştirmen ve teorisyen Lodge, edebiyata içerden ve dışardan bütüncül bir bakışla görebilmiş ve öğreten/öğretmen özelliği de çalışmalarına/kurgularına sinmiş. Bu tecrübelerinin birikmiş doruğunda sanat eserini, kurguyu hedef alarak *Kurgu Sanatı/Art of Fiction*'ı (1992) yazmıştır. Ömrünü adadığı kurgu sanatının zihninde oluşturduğu ve artık taşıyamadığı ağırlıkları bu çalışmasına bırakmış ve böylelikle kurgu konusunu kurguya/yazıya da taşımıştır.

Roman/kurgu, insan bilincinin sahip olduğu en zengin ve en kapsamlı kayıttır ve ayrıca yazma ve okuma, hayali bilinç durumları olduğundan insan bilincini yorumlayan mükemmel bir araçtır (Quinn, 2006: 96), der David Lodge. Bu kurgulamaları yazar, kendi tecrübe ve gözlemlerini hayal ettikleri ile birleştirerek, başka kitap ve kaynaklardan esinlenerek bir karışımla yapar ve neyin kurgu neyin gerçek olduğunu bazen unuttur (Lodge, 2010: 132). Lodge, bu noktada "romanın gerisindeki yazarın, masasında oturup o romanı yazan ve bu iş öncesi ve sonrasında bir hayatı olan gerçek tarihsel bir kişi ile mi yoksa sadece yazım esnasında var olan birisi ile mi aynı kişidir" (Quinn, 2006: 208) sorusunu sorarak yazarın farklı kimliklerini vurgu yapar.

Roman okuruz. Bunun nedeni, romanın bizim dışımızdaki insanların bilinçlerinin neye benzediğine dair ikna edici bir his vermesidir; çünkü romancılar her zaman birinci tekil bir "öznel" deneyime dair üçüncü bir tekil "nesnel" anlatının nasıl yapılacağını araştırmışlardır (Jusdanis, 2012: 104). Lodge'un kurgu yaklaşımı böyledir ve bir romanını tamamen bu konuya ayırır: *Thinks: A Novel*.

David Lodge'un yazıları her zaman iyi bildiği konulara dayalıdır. Kitaplarında üniversite, akademik hayat, roman, roman kuramı gibi kendi dünyasından temalar vardır. Parodi, hiciv, nükte, komik unsurlar kurgularının temelini oluşturur. Lodge, yaşadığı ortama dışardan bakabilmek için gerçek ötesine, kurguya geçer ve olanı orada kelimelerle resmeder. İçinden çıktığı dünyaya karşı korkunç bir eleştirisi vardır aslında. Ama bunu öyle komik bir anlatı tekniği ve karakterler yoluyla yapar ki o korkunçlukla tebessüm yan yana gelir. Kullandığı dil çok yalındır. Bundan dolayıdır ki kitapları geniş halk kitlelerine ulaşmıştır. İngiliz edebiyatı ve kampüs romanları gibi az okur çekebilecek konuları büyük kitlelere taşımaya başarmıştır. Akademik romanları akademik olmayan okuyucuları dışlamaz.

Hep karşı karşıya kalan dünyalar görürüz Lodge'un eserlerinde. Değişen dünyalar ve onların çatışmaları vardır. Örneğin, *İyi İş*'te sanayi dünyası ile akademi dünyası, *Yerleri Değiştirme*'de değişen dünyalar ve çatışmaları, *Dünya Küçük*'te akademi dünyası okura sunulur. Kitap içine sıkıştırılmış dünyalar okuyucuya açılır. Okuyucu bu dünyalarla kendi dünyasında rahatsız edilir. Bir edebiyat profesörü roman yazarsa, romanlarıyla nasıl bir edebiyat sunabileceğinin açık örneklerini böylelikle görürüz.

Eleştirmenlerin David Lodge'a yaklaşımları biraz kararsız ve birbirlerinden farklıdır. "Bazıları, romanlarının belli bir dereceye kadar otobiyografik olduklarını düşündüklerinden Lodge'un hayatı ve romanları arasında bağlantılar kurmaya çalışır. Diğerleri de Lodge'un yaratıcı yazımı üzerine yazarın teorik varsayımlarının izlerini sürerler. Realizm ise Lodge'un geleneksel gerçekçilik tarzında yazdığı romanlarından ötürü onunla ilgili başka bir konudur. Bununla beraber romanları özbilinçlilik ve kendini yansıtma tarzıyla deneysel özellikler, üstkurgu ve metinselarasıyla yönelik, parodi ve pastişe ait nitelikler içermektedir." (Ramona-Mihaela,2006: 4)

İlk eserleri *Picturegoers*, *Ginger You're Barmy* ve *The British Museum Is Falling Down* yazarın kendi hayatından belirgin yansımalar taşır. Sonraki eserleri de bu unsurlardan tamamen arınmış değildir. Mesela *Yerleri Değiştirme*'nin ana teması, Lodge'un 1969'da Kaliforniya Üniversitesi Berkeley'de misafir öğretim görevliliği yapmasından çıkmıştır. Eserlerinde Katoliklikten tutun da romansa, mite kadar çok şeyden izler vardır. Lodge, edebiyat eleştirisini kurguya da yansıtır. Üstkurguyu daha ön plana çıkartan bu yansıtma, kurgularına iki yapı bir nitelik katar: kurgu ve eleştirisi. Edebiyat teorisi üzerine çalışan bir akademisyen eleştirmenin, yazar üzerine etkisini kurgularında görmek elbette normaldir. *Yerleri Değiştirme*'de gerçekçi romanın geleceği, *Dünya Küçük*'te çağdaş eleştirinin farklı ekolleri, *İyi İş*'te metafor/metonim ikilisinin metin analizine uygulanması (Ramona-Mihaela,2006: 6-7) karşımıza çıkar.

Gerçekçilik, David Lodge'la ilgili karşımıza çıkan bir başka husustur. İlk eserleri geleneksel gerçeklikle karakterize edilirken sonrakiler, deneysellik ve komik unsurları da barındırır. *Yerleri Değiştirme* ve *Dünya Küçük* ile bir yazım değişikliğine gider Lodge. Bu iki roman, komik, biçimsel olarak yapma, teknik olarak karmaşık ve Bakhtin tarafından tanımlanan karnaval anlatının yanında metinsellik ve parodiyi kullanan özbilinçli bir yapıya sahiptir ve serinin son kitabı *İyi İş* ise Viktorya Dönemi realizmini andırır (Ramona-Mihaela, 2006: 7).

Uzun yazım deneyimiyle David Lodge, tecrübesini arttırmış, birikimlerini kurguya taşıyabilmiş, kendinden parçaları kitapların dünyasından parçalarla birleştirebilmiş, konu ve teknik açısından farklı uygulamaları denemiştir. Bundan ötürü de üzerinde farklı yaklaşımların hepsinin de doğru olabileceği bir yazardır. Sınıflandırması zor bir yazar olmasının nedeni uzun yazarlık sürecinde farklılıklara açık bir yazar olmasıdır. Lodge'un romanlarını, çoğu geleneksel yazım türleri ile postmodern metotlar arasında bir yere, karma/melez tarzın (Ramona-Mihaela,2006: 9) olduğu bir yere koymak belki daha doğru olur.

Yazar, kimliği gereği iki dünyanın sınır bölgesinde durur. Bir ayağı burada, yaşanılmalıdır. Diğer ise orada, yaşanmak istenende, kurgudadır. David Lodge'un ifadesiyle "yazarlar için bir 'ikiye bölünmüşlük'ten söz etmek mümkündür. Çünkü bir yandan eserlerinin 'hayaliliği'nden söz ederken diğer taraftan da onların 'gerçekliği'ni akli bir takım gerekçelerle göz önünde bulundurarak ortaya koymaya çalışırlar. Böylelikle metinselarası geçişle oluşturulan bütün kompozisyon özenle işlenilmiş şaşırtmacalar ve üstkurgusal hileler içerisinden geçirilerek çerçeveselendirilir." (Demir, 2002: 54) Romanda/kurguda kendine dönük ayna etkisi/üstkurgu böylece doğal olarak çıkar. Gerçekçilik havası kurguya ne kadar verilirse bu etki o kadar çok olur.

Sahip olduğu kimliğin verdiği bir kaçınılmazlıkla David Lodge, kurgu ile eleştiri arasında bir özbilinçlilikle romana yaklaşır. Çoğu romancılardan farklı bir yaklaşımdır bu.

Mark Currie, Lodge gibi yazarlar için şu yorumu yapar: “Üstkurguya yönelik olarak akademik edebiyat eleştirmenleri, kurgu yapıtlarında daha yüksek bir eleştirel bilinç düzeyine neden olduklarından romancı olarak gittikçe başarılı olmaktadır. Bu farkında oluş, özellikle kendi çalışma konusu olarak akademik edebiyat eleştirisini işleyen romanlarda üstü kapalı bir bilgiden ziyade somut bir bilgidir. Modern edebiyat teorisinin uygulama ve perspektifleri, roman düşüncesinin bu son halinde kendi içinde kurulan bir göndergesellik şeklinde roman formunda yaygınlaşmış ve eskiden olduğundan daha geniş bir çapa ulaşmıştır.”(Currie, 1995: 3)

Mark Currie, bu tür yazarların farkını göstermek için de kurgu dünyasının yapysallığına açıkça göndermeler yapmadan edebiyat eleştiri dünyasını kurgu objesi yapan Lodge’un *Dünya Küçük* ile edebiyat eleştirisine bir gönderme yapmadan kendi yapısının yapysallığına dikkate çeken Fowles’in *Fransız Teğmenin Kadını*’nı karşılaştırır. İlkinde romandaki akademik eleştiri, romanı oluşturacak eleştiri yargılarını dolaylı olarak harekete geçirirken; ikincisinde araya giren yazar sesi, sadece muhatap olarak roman içinde var olan bir okuyucuya atfedilen daha az bir akademik perspektifini kendine açıkladığını iddia eder ve bundan ötürü Lodge’un romanı bir bakıma Fowles’inkinden daha açık bir şekilde eleştirmeni dramatize ettiğini (Currie, 1995: 3) belirtir.

David Lodge’un ilk romanlarında daha ağırlıklı olarak kendi tecrübelerini görürüz. Sonrakilerde ise daha farklı tekniklerle daha geniş sosyal problemler vardır. Ordudakini *Ginger, You’re Barmy*, evlilik ve işe başlamasını *The British Museum Is Falling Down*, savaş zamanı çocukluğunu ilk kez Anglo-Amerikan ilişkisini *Out Of Shelter* yansıtır ve sonraki romanları, İngiliz romanında ciddi anlamda Katolikliği ele alan birkaç çalışmadan biri olan *How Far Can You Go?*, mekan olarak hayali Rummidge’e dayandırdığı ve *Lucky Jim* sonrası üniversite ortamını ele aldığı kampüs romanları, Hawai’de geçen *Paradise News*, 1990ların endişelerini ve Kierkegaard’ın Kopenhag’ından Santiago de Compostela hac yoluna kadar değişen mekanlar içinde medya gücünü yansıttığı *Therapy*(Cartervd., 2001: 405) buna örnek olarak verilebilir. Sonradan Henry James ve H.G. Wells’i anlattığı otobiyografik tarzlı kurgu romanları da vardır. Lodge’un kendi çizgisini şöyle aktarır: “Yaratıcı yazma eylemini elli yıldan fazla bir süredir edebiyat eleştiri uygulaması ile birleştirdim ve kendimi öncelikli olarak bir romancı ikinci olarak da eleştirmen ve teorisyen olarak düşündüm ama yaşlanırken kendimi gerçeğe dayalı yazıma daha kapılmış buldum.”¹

İlk romanlarının ardından David Lodge’un yazıda kendini bulduğu ve bundan sonraki romanlarının da ortak özelliği olacak tarzı, *The British Museum Is Falling Down* iledir. İlk üç romanı ciddi ve gerçekçi iken, arkadaşı ve meslektaşı Malcolm Bradbury’nin ısrarı ile yazmaya başladığı bu roman, sonrakilerin çizgisini belirleyen değişik bir komedidir (<http://www.enotes.com/david-lodge-essays/lodge-david>). Komik unsurlar Lodge’un neredeyse sonraki tüm eserlerinde görülür. Lodge’un kampüs romanlarında bu unsur baskındır.

Emeklilik öncesi ve sonrası kurgu şekli, David Lodge’un yazım tarzı ile ilgili bir diğer husustur. Emeklilik öncesi eserlerinde edebiyat hocası olmasının etkisi ile edebiyat anlayışları, ekoller, edebi teknikler vardır. Ama üniversite sonrasında daha serbest bir yazım tarzına geçmiştir. Bununla ilgili olarak kendisi, *Dünya Küçük*, *İyi İş* ve *Yerleri Değiştirme*’de başarılı bir şekilde yaratıcı yazım ile edebiyat teorilerini birleştirebildiğini ama sonraki kitaplarında 1986’da üniversiteden ayrılması ile edebiyat teorilerini takip etmeyi bıraktığı için mesela *Düşünce Balonları* veya *Sağır Cümle*’de edebiyat teorilerinin görünmediğini söyler ve bunun bir başka nedeni olarak da artık teorinin kendini tüketmiş olduğunuekler.(Lodge, 2010: 138)

Akademik hayatı taşıdığı ama yerginin ötesinde daha karmaşık bir yaklaşımı sunan David Lodge’un eserlerinde komik ve üstkurgusal unsurlar, edebi gelenekle derinden ilişkilidir. Ama tuhaf bir şüphecilik de beraberinde verilir. Lodge’un eleştirisinde, realizm ve üstkurgunun

¹David Lodge’un *Lives in Writing* adlı yeni yayına hazır eserinin önsözünden alınmıştır. Bu çalışması 2014 başlarında çıkacaktır.

açık zıt durumları arasında tercih yapmayı bir reddediş vardır ve o 'Dört yol Ağzındaki Romancı'yı varsayar ama bir yolu veya diğerini seçmeyi de kabul etmez (Moseley, 1991: 81).

Diğer çalışmalarından farklı olarak David Lodge, otobiyografik kurgular da yazar. Bunlardan *Yazar Yazar* romanı diğer romanlarının tamamen tersine, bir açıdan gerçek merkezli, kurgusal olmayan, tarihsel bir romandır ve daha önceki bir zamana kuruludur (Lodge, 2010: 133-134). Lodge, burada hem işinin ehli bir edebiyatçı olarak hem de James'ten fazlasıyla etkilenmiş bir yazar olarak gerçeği kurguya dönüştürme becerisini karakter yaratımında da kusursuz sergiler (http://www.radikal.com.tr/kitap/yazar_roman_kahramani_olursa-1044206).

Bir kurgu ve üstkurgu yazarı olarak David Lodge'un kurgularına küresel olaylar da görülür. Kendi toplumunun yanında İngiltere dışına göndermeler yapar. Edebiyat ödül şeklinin değişmesine tepki gösterir. Ödüllerin gerisindeki eserlerin popüleleştirilmesi ile oluşturulan ticari amacı ve böylelikle kitlenin romancı üzerine baskısını kaygı verici bulur. Yazar yaşarken, halkla iç içeyken böylesine bir durumueleştirir ve rekabet unsurunun bu şekilde kurumlaşmasını yazarın rahat/bağımsız bir zihin çalışması içinde bulunamayacağını belirtir (Lodge, 2010: 139).

David Lodge, dünya üzerindeki siyasi gelişmelerle de yakından ilgilidir. Lodge'un kendi dışındaki dünyadan aldığı malzemeler, kurgu içinde, gerçek-kurgu harmanında üstkurgu unsurlarını belirginleştirir. Eserlerinde Amerikan kültürünün bir hayranlığının yanında eleştirileri de göze çarpar. Birçok insanın geçtiğimiz on yıllarda Amerika'nın izlediği emperyalist çizgiden rahatsız olduğunu ve İkinci Dünya Savaşı sonrası Amerikan dış politikasının sertleştiğini söyler (Lodge, 2010: 136). Dünyanın batı yakasının yanında doğu yakasının da takipçisidir Lodge. *Sağır Cümle*'de Çin'in gelecekteki yerine ve Amerika'nın olumsuz etkilenişine dikkat çeker (Lodge, 2010: 143).

David Lodge, Atlantik'in her iki tarafında da oldukça etkili usta kalem Henry James'in iç dünyasına ışık tuttuğu *Yazar Yazar*'da, Victoria İngiltere'sinin edebiyat ve tiyatro yaşamının ikiyüzlü, James'in tabiri ile 'Amerikan kapitalizminin bozduğu' acımasız panoramasını kusursuz yansıtır (http://www.radikal.com.tr/kitap/yazar_roman_kahramani_olursa-1044206). "Yazarı ekonomik bir hayvan olarak resmederek bizi Henry James'in zamanındaki romancılarla yayıncıların dünyasına sokar. Eser, bugün temel hatlarıyla aynı görünümü koruyan Anglosakson edebiyat piyasası, yazarların mallarını (metinlerini) araçlar yoluyla (yazar ajanları) veya doğrudan kendi elleriyle dağıtımcılara (yayıncılara) ulaştırması, bunun karşılığını (telif olarak) almaları ve dağıtılan malların (dergi ve kitapların) müşterilere (okurlara) ulaşmasının ardından yazarların bir itibara (Bourdieu'nun deyişiyle bir 'ayrışım'a) kavuşması üzerine kuruludur." (<http://kitaphaber.net/yazar-yazar-david-lodge>)

Hem bir kurgu öğretmeni hem de bir kurgu yazarı olduğu için David Lodge, kurguya bütüncül bir bakışla yaklaşır. Kurguyu içerden ve dışardan gözlemlerken kurgu üzerine yazılar da yazmıştır: *Kurgu Dili* (1966), *Kavşaktaki Romancı* (1971), *Modern Yazım Türleri* (1977), *Yapısalcılıkla Çalışma* (1981), *Üzerine Yazmak* (1986), *Bakthin'den Sonra* (1990), *Kurgu Sanatı* (1992), *Modern Eleştiri ve Teori* (1992), *Yazma Pratiği* (1997), *Bilinç ve Roman* (2003) ve *Henry James'in Yılı: Bir Roman Hikayesi* (2006). Lodge, kurgu yazarken kurgu üzerine yazar. Bu çalışmalarıyla Lodge, Kıta (Avrupa) düşüncesini (Mikhail Bakthin'i, Prag yapısalcılık mirasını ve kısmen Barthes ve Fransız yapısalcılığını da) oldukça tutucu olan İngiliz bilim alanına sokmuştur (Saurova, 2005: 7). Bu eserlerinin içinde belki de en çok dikkat çeken *Kurgu Sanatı*'dır. Çünkü kurgu bir sanattır ve onu ele alışı bir usulü, bir yöntemi vardır. Lodge, bu çalışmada kurguya nasıl yaklaşılması gerektiğini farklı romanlardan yaptığı seçkin alıntılar merkezinde anlatır.

Kurgu Sanatı, kurgunun önemli ve göze çarpan özelliklerinin elli alt başlıkta toplandığı bir inceleme kitabıdır. İlk bölüm kurgunun nasıl başlayabileceği ile başlar ve son bölüm de kurgunun nasıl biteceği ile biter. Bütün bölümler edebiyatta seçkin bir yeri olan bir yazarın romanından konu ile ilgili bir alıntı ile başlar ve kurgunun biçiminden, anlatı tarzlarına,

yazardan karaktere, zaman ve mekândan kurgu çeşitlerine kadar çeşitli kurgu yapıları, bu alıntı merkezinde işlenir. Lodge, okuru Jane Austen, Thomas Hardy, James Joyce, Laurence Sterne, Charles Dickens, Vladimir Nabokov, Henry Fielding, Virginia Woolf, John Fowles, Samuel Beckett, Antony Burgess, John Barth gibi edebiyat dünyasının emektarları ve eserleri arasında gezdirir. Aporia, ironi, epifani, gizem, gençlik skazları, alışkanlık kırma gibi kurgu kavramları da içeren *KurguSanatı*, kurgu üzerine aynı zamanda bir giriş kitabı özelliği taşır. Bu kitapta Lodge'un kurgu anlayışı, 'kurgusal olmayan roman' açıkça paradoksal bir ifade olduğundan (Lodge 1993: 202) tutun da kurgusal düzyazının altın kuralının her yazarının kendi için kurduğu kurallar dışında hiçbir kuralın olmadığına (Lodge, 1993: 94) kadar netçe görülür.

David Lodge'da üstkurgu, hem teorik anlamda hem de eserlerinde net bir yaklaşımla sergilenir. Roman felsefesini yapan veya yansıtan, kurgunun işleyişini gösteren veya ima eden üstkurgu, artık romanın bir kurgu olduğu, bir iskelete sahip olduğu ve süslemeler altında yapılar taşıdığı gerçeğinin çağdaş yazarlarca kabulüyle eser-yazar-okuyucu arasındaki gerilimi yumuşatan bir işleve sahiptir. Yüzyıllarca aslında kurgu içinde zaten var olan ama sanki ayrı bir şeymiş gibi düşünülen yazarı ve kurguyu/kurgulamayı artık romanın içinde doğal görür üstkurgu. Çerçeveyi kırma olarak nitelenen şey, bir sinema aktörünün kameraya aniden dönüp, "Bu iğrenç bir senaryo" demesi gibi *Tristram Shandy*'nin tarzında tüm taslağa saldıran mızumsuz bir eleştirmenin "Bir kurguda hassas ergenlerin problemlerinden daha sıkıcı bir şey var mı?" sesi (Lodge, 1993: 209) aslında kurgunun doğasından gelen bir sestir.

Yazarların sıkça yapmakta oldukları şeye karşı inançlarını kaybetmelerinin ve metin içinde bunların bir şekilde itiraf edilmesinin başarısızlık değil söze dökülerek elde edilebilecek bir başarı olabileceğini söyler Lodge ve Kurt Vonnegut'un *Mezbaha 5*'ine "Bu iğrenç küçük kitabın para, endişe ve zaman olarak bana neye mal olduğunu size söylemekten nefret ediyorum" itirafı ile başlamasını çarpıcı bir örnek olarak verir (Lodge, 1993: 209). Üstkurgu modern bir buluş değildir ama birçok çağdaş yazar, edebi öncüllerinin bilinci ile söyleyecekleri şey ne olursa olsun daha önce söylenmiştir korkusuyla modern kültür ortamında baskılandıklarından üstkurguyu çekici ama ağır bir yöntem olduğunu (Lodge, 1993: 207) düşünür.

Bütün kurgular yapaydır. Bu yapaylıkları kurgunun yapılandırma şeklinde, bölümlere ayrılmasında, bir başlığın verilmesinde, anlatım tarzında, geçtiği zaman ve mekânda kısacası kurgunun her an her yerinde hissetmek mümkündür. Lodge, bununla ilgili olarak hikâyenin geçtiği tarihle onun kompozisyon tarihi arasındaki boşluğun açığa çıkarılmasını örnek verir ve bunun sadece tarihsel kurgunun yapaysallığını değil aynı zamanda kaçınılmaz olarak bütün kurguların yapaysallığını açığa vurduğunu (Lodge, 1993: 133) söyler. Kurgunun her yönünü solumuş ve birçok örneklerini okumuş/okutmuş birisi olan Lodge, kurguya kendi doğal haliyle bakabildiği için kurgunun kendine yönelik unsurlarını, yani üstkurguyu kurgudan ayrı bir yapı olarak görmez.

David Lodge'un kurgu anlayışı uzun ve denenmiş bir tecrübenin ürünüdür. Bu ifade, kurgunun tüm niteliklerine ve dolayısıyla üstkurguya bakış açısı için de geçerlidir. Onun kurgu ve üstkurgusu, kelimelerle resmedilmiş bir odadaki karakter/okur/yazarın hissettiklerine dayanır: "Tek gerçek mobilya hasır bir sandalye ve küçük bir masaydı. Geri kalan her şey resmedilmişti. Benim demek istediğim, orada olmayan mobilyaların resmedildiğidir. O kadar akıllıca yapılmıştı ki ilk bakışta neredeyse aldanıyordum. Resmi yapılmış gardırobu, kitapları olan rafı açmaya çalıştım. Hafif rüzgarda sallanmış gibi duran bir perdesi vardı; ama gerçek bir perde olsaydı sallanır dururdu... bu tek boyutlu mobilyaların tümünün iç karartıcı bir etkisi vardı, birisinin burnunu cam bir kapıya çarpması gibi." (Carrington,1977: 24)

KAYNAKÇA

- CARRINGTON, Leonora (1977). *The Hearing Trumpet*, New York: Routledge & Kegan Paul.
CARTER, Ronald-MCRAEI John (2001). *The Routledge History of Literature of England*, 2.Baskı, New York: Routledge.
CURRIE, Mark (1995). *Metafiction*, New York: Longman.

- DEMİR, Yavuz (2002). *Zaman Zaman İçinde Roman Roman İçinde: Müşahadat Bir Üstkurmaca Olarak Müşahadat*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- GENÇ, Kaya. Yazar Yazar David Lodge, , <http://kitaphaber.net/yazar-yazar-david-lodge/> (25.06.2013)
- JUSDANIS, Gregory (2012). *Kurgu Hedef Tahtasında* (tr. Çiçek Öztekin), İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları
- LODGE, David <http://www.enotes.com/david-lodge-essays/lodge-david>, (20.07.2013)
- LODGE, David (1993). *Art of Fiction*, New York: Viking Penguin.
- LODGE, David (2010). "An Interview with David Lodge at Cambridge", *Journal of Cambridge Studies*, Röportajı Yapan: Rong Ou, V (2-3): s. 132-143.
- MOSELEY, Meritt (1991). "David Lodge and Novelists of the Fifties: Experimental Traditionalism, University of North Caroline-Asheville", *The Philological Association of Carolinas*, IIX: s. 81-87.
- QUINN, Edward (2006). *A Dictionary of Literary and Thematic Terms*, 2. Baskı, , New York: Facts On File.
- RAMONA-MIHAELA, Sava (2006). *Quest and Conquest in the Fiction of David Lodge*, Philosophischen Fakultät, Würzburg: Julius-Maximilians-Universität Würzburg, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- SAUROVA, Veronika (2005). *Comic Features in Some of David Lodge's Novels*, Brno: Masaryk University (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- UNDER, Metin. Yazar Roman Kahramanı Olursa: http://www.radikal.com.tr/kitap/yazar_roman_kahramani_olursa-1044206, 08.09.2013)